

I. Brány průniku etiky, morálky do právního řádu

tuzemské obecné občanské právo

- § 3 odst. 1 ObčZ: „Výkon práv a povinností vyplývajících z občanskoprávních vztahů nesmí bez právního důvodu zasahovat do práv a oprávněných zájmů jiných a nesmí být v rozporu s **dobrymi mravy**.“
- § 39 ObčZ: „Neplatný je právní úkon, který svým obsahem nebo účelem odporuje zákonu nebo jej obchází nebo se přičí **dobrym mravum**.“
- § 56 odst. 1 ObčZ: „Spotřebitelské smlouvy nesmějí obsahovat ujednání, která v rozporu s požadavkem **dobré víry** znamenají k újmě spotřebitele značnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran.“

tuzemské obchodní právo

- § 2 odst. 1 ObchZ: „Právní vztahy uvedené v odstavci 1 se řídí ustanoveními tohoto zákona. Nelze-li některé otázky řešit podle těchto ustanovení, řeší se podle předpisů práva občanského. Nelze-li je řešit ani podle těchto předpisů, posoudí se podle **obchodních zvyklostí**, a není-li jich, podle zásad, na kterých spočívá tento zákon.“
- § 44 odst. 1 ObchZ: „Nekalou soutěží je jednání v hospodářské soutěži, které je v rozporu s **dobrymi mravy soutěže** a je způsobilé přivodit újmu soutěžiteli nebo spotřebiteli.“
- § 264 odst. 1 ObchZ: „Při určení práv a povinností ze závazkového vztahu se přihlíží i k **obchodním zvyklostem zachovávaným obecně v příslušném obchodním odvětví**, pokud nejsou v rozporu s obsahem smlouvy nebo se zákonem.“
- § 265 ObchZ: „Výkon práva, který je v rozporu se **zásadami poctivého obchodního styku**, nepožívá právní ochrany.“

německé civilní právo

- § 242 BGB: „Der Schuldner ist verpflichtet, die Leistung so zu bewirken, wie Treu und Glauben mit Rücksicht auf die Verkehrssitte es erfordern.“
(„Dlužník je povinen uskutečnit plnění tak, jak si žádá zásada dobré víry s přihlédnutím k dobrým mravům vzájemného styku.“)
- Was zu den guten Sitten gehört, ist nach dem **Rechts- und Anstandsgefühl aller billig und gerecht Denkenden** zu bestimmen.
(„Co tvoří dobré mravy, se určí podle citu pro právo a spravedlnost všech poctivě a spravedlivě smýšlejících.“)

Zásady evropského smluvního práva

- „Each party must act in accordance with good faith and fair dealing“. (1:201 odst. 1)

osnova nového občanského zákoníku

- § 1 odst. 2: „Soukromé právo chrání osobnost a svobodu člověka i jeho přirozené právo brát se o vlastní štěstí a štěstí jeho rodiny nebo lidí jemu blízkých takovým způsobem, jenž nepůsobí bezdůvodně újmu druhým.“
- § 1465: „Dlužník a věřitel mají se k sobě chovat řádně a poctivě.“
- § 5 odst. 1: „Není-li dále stanoveno jinak, má se za to, že každá svéprávná osoba má rozum průměrného člověka a schopnost užívat jej v právním styku s běžnou péčí a opatrností a že to od ní každý může v právním styku důvodně očekávat.“
- § 6 odst. 1: „Kdo se přihlásí, veřejně nebo ve styku s jinými, k odbornému výkonu jako příslušník určitého stavu nebo povolání, dává tím najevo, že je s to jednat s potřebnou znalostí a pečlivostí. Jedná-li bez této odborné péče, jde to k jeho tíži.“

směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES ze dne 11. května 2005 o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu

- Nekalé obchodní praktiky jsou zakázány (čl. 5 odst. 1). Obchodní praktika je nekalá, pokud je v rozporu s požadavky náležité profesionální péče a podstatně narušuje nebo je schopná podstatně narušit ekonomické chování průměrného spotřebitele, který je jejímu působení vystaven nebo kterému je určena, nebo průměrného člena skupiny, pokud se obchodní praktika zaměřuje na určitou skupinu spotřebitelů, ve vztahu k danému produktu (čl. 5 odst. 2).
- Náležitou profesionální péčí se rozumí úroveň zvláštních dovedností a péče, kterou lze očekávat od obchodníka ve vztahu ke spotřebiteli rozumně očekávat a která odpovídá poctivým obchodním praktikám nebo obecným zásadám dobré víry v oblasti obchodníkovy činnosti [čl. 2 písm. h)].
- Obchodní praktika je rovněž považována za klamavou, pokud ve věcných souvislostech, s přihlédnutím ke všem jejím rysům a okolnostem, vede nebo může vést k tomu, že průměrný spotřebitel učiní rozhodnutí o obchodní transakci, které by jinak neučinil, a zahrnuje skutečnost, že obchodník nedodržuje závazky obsažené v kodexu chování, k jejichž dodržování se zavázal, pokud se nejedná o záměr závazku, ale o jednoznačný závazek, který lze ověřit, a obchodník v obchodní praxi uvádí, že je vázán kodexem [čl. 6 odst. 2 písm. b)].
- Kodexem chování se rozumí dohoda nebo soubor pravidel, který není uložen právním nebo správním předpisem členského státu a který omezuje chování obchodníků, kteří se zaváží k jeho dodržování, v souvislosti s jednou nebo více obchodními praktikami nebo odvětvími podnikání [čl. 2 písm. f)].

II. Z judikatury

Nejvyšší soud ČR, 3 Cdon 69/96 ze dne 26. června 1997

- Dobrými mravy se rozumí **souhrn společenských, kulturních a mravních norem, jež v historickém vývoji osvědčují jistou neměnnost, vystihují podstatné historické tendence, jsou sdíleny rozhodující částí společnosti a mají povahu norem základních.**

Nejvyšší soud ČR, 20 Cdo 263/2001 ze dne 17. května 2001

- Kompendium uvedených norem představuje **společensky uznávané mínění, které ve vzájemných vztazích mezi lidmi určuje, jaký má být obsah jednání, aby bylo v souladu s obecnými morálními zásadami demokratické společnosti.**
- Soud zjišťuje, zda se výkon práva přičí dobrým mravům v daném čase a na daném místě podle objektivního kritéria, nezávisle na vědomí a vůli toho, kdo právo nebo povinnost vykonává (nezávisle na zavinění).
- Soudní praxe používá ustanovení § 3 odst. 1 obč. zák. ve **významu normativním** (nikoli jen jako ustanovení **interpretační**), jako **korektivum ekvity pro tu oblast, kterou potřebuje, aby mohla dostát ideji spravedlnosti v rozhodování, nalézaje maximy sociální etiky, jimž přisuzuje regulativní princip.**

Nejvyšší soud ČR, 33 Odo 47/2002 ze dne 4. března 2002

- Dobré mravy netvoří společenský normativní systém, nýbrž jsou spíše **měřítkem etického hodnocení konkrétních situací odpovídajícím obecně uznávaným pravidlům slušnosti, poctivého jednání apod.**

Nejvyšší soud ČR, 32 Odo 807/2002 ze dne 18. března 2004

- ...I kdyby bylo zjištěno, že žalobkyně podniká v oblasti obchodu s osobními vozidly... tato samotná skutečnost by bez dalšího nemohla způsobit, že požadavek žalobkyně na vrácení části zaplacené kupní ceny by byl v rozporu s dobrými mravy. Jde totiž o nárok žalobkyně vyplývající ze zákona, přičemž **zákon v této souvislosti neklade jiné požadavky na právnické osoby (i kdyby podnikaly v oblasti nákupu a prodeje dotčených věcí) a jiné požadavky na osoby fyzické...**

- V právních vztazích, ve kterých jsou vztahy účastníků charakterizovány jejich vzájemnou rovností, je výkonem práva převážně míněno uskutečňování subjektivního práva (dovoleným) chováním jeho subjektu, které spočívá v konání právních úkonů a vyžadování splnění povinností od druhého, včetně uplatnění práva na státní ochranu ohroženého či poškozeného subjektivního práva (srov. Knapp, V.: Teorie práva, 1. vydání, Praha, C.H.Beck 1995, str.181 a násl.)... Objektivní právo předpokládá, že výkon subjektivního práva směřuje k uskutečnění cíle sledovaného právní normou. Z logiky věci, dané vzájemně opačným postavením zúčastněných stran, vyplývá, že výkon subjektivního práva (vynucení splnění subjektivní povinnosti) může mít někdy za následek újmu na straně povinného subjektu, což by bylo možné vnímat jako rozpor s obecně přijímaným právním pravidlem, že každý se má chovat tak, aby nerušil práva jiného.
- Protože však výkon práva vylučuje protiprávnost, protože stejný stav nemůže být současně stavem právním i právu se příčícím, je třeba, vycházeje ze zásady “neminem laedit, qui iure sui utitur”, chování, které směřuje k zákonem předpokládanému výsledku, považovat za dovolené i tehdy, je-li jeho (eventuelním) vedlejším následkem vznik majetkové, popř. nemajetkové újmy na straně dalšího účastníka právního vztahu. Výkon práva, jak již bylo uvedeno, postrádá protiprávnosti, děje-li se v souladu s právem. Objektivní právo předpokládá, že výkon práva směřuje k uskutečnění cíle sledovaného právní normou.
- **Jestliže však jednající sice koná v mezích svého práva, ale prostřednictvím realizace chování jinak právem dovoleného sleduje poškození druhého účastníka právního vztahu, jedná se sice o výkon práva, ale o výkon práva závadný, kdy jednání a jeho výsledek se snad zcela shodují s výsledkem, který mělo právo na zřeteli, ale kdy jednání bylo učiněno nikoliv za účelem dosažení výsledků, k jejichž docílení byla jednajícímu propůjčena ochrana, nýbrž aby bylo dosaženo výsledků jiných, které jsou jinak považovány za nevíтанý vedlejší následek tohoto jednání.**
- **Takový výkon práva, i když je se zákonem formálně v souladu, je ve skutečnosti výkonem práva jen zdánlivým; účelem zde není vykonat právo, ale poškodit jiného, neboť jednající v rozporu s ustálenými dobrými mravy je přímo veden úmyslem způsobit jinému účastníku újmu, zatímco dosažení vlastního smyslu a účelu sledovaného právní normou zůstává pro něho vedlejší a je z hlediska jednajícího bez významu. Toto zneužití výkonu subjektivního práva (označované rovněž jako šikana), kdy je výkon práva ve skutečnosti toliko prostředkem umožňujícím poškodit jiného účastníka pracovněprávních vztahů, ustanovení § 7 odst. 2 zák. práce nepřipouští.**

Nejvyšší soud ČR, 25 Cdo 2895/99 ze dne 29. března 2001

- Podle § 3 odst. 1 obč. zák. výkon práv a povinností vyplývajících z občanskoprávních vztahů nesmí bez právního důvodu zasahovat do práv a oprávněných zájmů jiných a nesmí být v rozporu s dobrými mravy. Smyslem tohoto ustanovení je zamezit výkonu práva, který sice odpovídá zákonu, avšak odporuje dobrým mravům... **Není tedy vyloučeno, že i takový výkon práva, který odpovídá zákonu, může být shledán v rozporu s dobrými mravy a že mu proto bude soudem odeprána právní ochrana.**
- Na druhé straně však fungování systému psaného práva je založeno zejména na důsledném dodržování pravidel vyplývajících z právních předpisů a **korektiv dobrých mravů nesmí být na újmu principu právní jistoty a nesmí nepřiměřeně oslabovat subjektivní práva účastníků vyplývající z právních norem.**
- **Postup soudu podle § 3 odst. 1 obč. zák. má proto místo jen ve výjimečných situacích,**
 - **kdy k výkonu práva založeného zákonem dochází z jiných důvodů, než je dosažení hospodářských cílů či uspokojení jiných potřeb,**
 - **kdy hlavní nebo alespoň převažující motivací je úmysl poškodit či znevýhodnit povinnou osobu (tzv. šikanozní výkon práva),**
 - **případně kdy je zřejmé, že výkon práva vede k nepřijatelným důsledkům projevujícím se jak ve vztahu mezi účastníky, tak na postavení některého z nich navenek.**

Nejvyšší soud ČR, 22 Cdo 871/2000 ze dne 21. srpna 2000

- Ze znění § 3 odst. 1 obč. zák. se podává, že výkon práv a povinností nesmí být objektivně v rozporu s dobrými mravy; **není rozhodující, zda si jednáící tento rozpor uvědomoval** (viz též Knapp, V., Knappová, M., Švestka, J., Dvořák, J., Macková, A., Mikeš, J., Radvanová, S.: Občanské právo hmotné. Codex Praha 1995, svazek I, s. 153).

Nejvyšší soud ČR, 32 Odo 159/2004 ze dne 31. ledna 2005

- Podnikatelé mají širokou smluvní volnost, která je omezena pouze právními předpisy. Ustanovení § 265 ObchZ směřuje proti zneužívání práva, kdy ujednání v rozporu se zásadami poctivého obchodního styku není sice neplatné, ale soud v takovém případě uplatněný nárok nepřiznává. **Jde však o případy výjimečné (zatím nebyla publikována zásadní rozhodnutí soudů v této věci), neboť obchodní zákoník předpokládá určitou profesionální úroveň a zdatnost podnikatele, který nese plné podnikatelské riziko a nemůže proto např. namítat jako v občanskoprávních vztazích, že převzal závazek v tísní a za nevýhodných podmínek.**

Ústavní soud ČR, II. ÚS 87/04 ze dne 11. května 2005

- Dobré mravy jsou kategorií mezilidských vztahů.

Ústavní soud ČR, I. ÚS 643/04 ze dne 6. září 2005

- Právní stát nemůže fungovat bez předpokladu obecně vyžadované míry poctivého jednání mezi lidmi.
- Spravedlnost je hodnotovým principem, který je společný všem demokratickým právním řádům.
- Zásada souladu práv, resp. jejich výkonu s dobrými mravy představuje významný princip, který v odůvodněných případech dovoluje zmírňovat tvrdost zákona a dává soudci prostor pro uplatnění pravidel slušnosti (ekvity).
- Pojem „dobré mravy“ nelze vykládat pouze jako soubor mravních pravidel užívaných jako korektiv či doplňující obsahový faktor výkonu subjektivních práv a povinností, ale jako **příkaz soudci rozhodovat v souladu s ekvitou (haec aequitas suggerit), což ve svých důsledcích znamená nastoupení cesty nalézání spravedlnosti.**

III. Etika obchodního jednání — předsmuvní odpovědnost (culpa in contrahendo)

obchodní zákoník

- § 271 ObchZ: „Jestliže si strany při jednání o uzavření smlouvy navzájem poskytnou informace označené jako důvěrné, nesmí strana, které byly tyto informace poskytnuty, je prozradit třetí osobě a ani je použít v rozporu s jejich účelem pro své potřeby, a to bez ohledu na to, zda dojde k uzavření smlouvy, či nikoli. Kdo poruší tuto povinnost, je povinen k náhradě škody, obdobně podle ustanovení 373 a násl.“

německý občanský zákoník

- § 241 odst. 2 BGB: „Právní vztah může podle svého obsahu zavázat každou ze stran k tomu, aby brala ohledy na práva, právní statky a zájmy druhé strany.“
- § 311 odst. 2 BGB: „Právní vztah s povinnostmi podle 241 odst. 2 vzniká též:
 1. vstupem do jednání o smlouvě,
 2. přípravou smlouvy, při které jedna strana s ohledem na případné právní pouto umožní druhé straně působit na její práva, právní statky či zájmy nebo mu tyto hodnoty svěří, nebo
 3. podobným obchodním kontaktem.“
- § 311 odst. 3 BGB: „Právní vztah s povinnostmi podle 241 odst. 2 může vzniknout také vůči osobám, které se nemají stát stranou smlouvy. Takový právní vztah vzniká zejména, jestliže třetí ve zvláštní míře pro sebe nárokuje důvěru a tím podstatně ovlivní jednání o smlouvě nebo uzavření smlouvy.“

zásady evropského smluvního práva

- 2:301: „(1) A party is free to negotiate and is not liable for failure to reach an agreement.
(2) However, a party which has negotiated or broken off negotiations contrary to good faith and fair dealing is liable for the losses caused to the other party.
(3) It is contrary to good faith and fair dealing, in particular, for a party to enter into or continue negotiations with no real intention of reaching an agreement with the other party.“
- 4:106: „A party which has concluded a contract relying on incorrect information given it by the other party may recover damages in accordance with Article 4:117 (2) and (3) even if the information does not give rise to a fundamental mistake under Article 4:103, unless the party which gave the information had reason to believe that the information was correct.“

osnova nového občanského zákoníku

- § 1470: „(1) Každý může svobodně vést jednání o smlouvě a neodpovídá za to, že ji neuzavře, ledaže jednání o smlouvě zahájí nebo v takovém jednání pokračuje, aniž má úmysl smlouvu uzavřít.
(2) Dospějí-li strany při jednání o smlouvě tak daleko, že se jejich dohoda o podstatných náležitostech smlouvy jeví jako pravděpodobná, jedná nepoctivě ta strana, která přes důvodné očekávání druhé strany v uzavření smlouvy, jednání o uzavření smlouvy ukončí, aniž pro to má spravedlivý důvod.
(3) Strana, která jedná nepoctivě, nahradí druhé straně škodu, nanejvýš však v tom rozsahu, který odpovídá ztrátě z neuzavřeného obchodu v obdobných případech.“
- § 1471: „(1) Při jednání o uzavření smlouvy si smluvní strany vzájemně sdělí všechny skutkové a právní okolnosti o nichž ví nebo vědět musí tak, aby se každá ze stran mohla přesvědčit o možnosti uzavřít platnou smlouvu a aby byl každé ze stran zřejmý její zájem smlouvu uzavřít.
(2) Kdo nesplní tuto povinnost, odpovídá druhé straně, nebude-li smlouva uzavřena. Dojde-li k uzavření smlouvy, vydá nepoctivě jednající strana druhé straně, oč se v důsledku nesplnění povinnosti obohatila. Právo na náhradu škody není dotčeno.“
- § 1472: „Strana, která při jednání o smlouvě získá o druhé straně důvěrné informace, dbá, aby nebyly prozrazeny, aniž k tomu má zákonný důvod, anebo aby nebyly zneužity. Kdo poruší tuto povinnost a obohatí se tím, vydá dotčené straně, oč se obohatil. Právo na náhradu škody tím není dotčeno.“
- důvodová zpráva k § 1470 až § 1472: „Dosavadní soukromoprávní úprava citelně postrádá ustanovení o předsmluvní odpovědnosti. Výjimkou je dílčí ustanovení o ochraně důvěrných informací sdělených si smluvníky při kontraktačním jednání v § 271 platného obchodního zákoníku, které osnova také přejímá. Význam předsmluvní odpovědnosti je však širší a její úpravu nelze omezit na jedno kusé ustanovení... Předně se vychází z principu smluvní svobody. Každý může svobodně jednat s druhou osobou o uzavření smlouvy a rozhodnout se, zda s druhou osobou smlouvu uzavře, čili nic. Zároveň musí být chráněna i dobrá víra osoby, se kterou je jednáno. Z toho důvodu je namístě stanovit následky porušení poctivosti v právním styku v případech, kdy někdo zahájí jednání o smlouvě s jiným jen na oko nebo v takovém jednání pokračuje, aniž má úmysl smlouvu uzavřít, anebo když jednání o smlouvě téměř uzavřené bez příčiny přeruší. Stejně tak je třeba pamatovat i na případy výměny informací směřujících k uzavření smlouvy stvrzujících, že výsledkem kontraktace bude smlouva, a osvědčujících zájem smlouvu uzavřít. Výměna informací, často důvěrné povahy, však zavazuje stranu, které byly sděleny, k udržení důvěrnosti tak, aby informace nebyly zneužity k tíži toho, kdo je poskytl. Porušení zásad poctivého jednání při jednání o uzavření má vést k povinnosti nahradit škodu z toho vzniklou, případně k vydání bezdůvodného obohacení.“

- Nejvyšší soud v prvé řadě zdůrazňuje, že obchodní zákoník ani občanský zákoník obecně institut předsmuvní odpovědnosti (odpovědnosti za škodu vzniklou porušením předsmuvní povinnosti) neupravují... Odpovědnost za škodu způsobenou ukončením kontraktačního procesu, jako jeden z možných případů předsmuvní odpovědnosti, pak v žádném z výše uvedených právních předpisů, jejichž aplikace v daném případě přichází v úvahu, výslovně zakotvena není. Jelikož povinnost, která by mohla eventuelně vyplývat z toho, že předpokládaná smlouva nebyla uzavřena, nemá smluvní povahu (nejde o porušení smluvní povinnosti), zabýval se Nejvyšší soud dále otázkou, zda, vzhledem k absenci výslovné právní úpravy v tomto směru, odpovědnost za (neoprávněné, resp. bezdůvodné) ukončení jednání o uzavření smlouvy vůbec přichází v úvahu, a pokud ano, o které z ustanovení občanského či obchodního zákoníku lze vznik takové odpovědnosti opřít.
- **Podle ustanovení § 415 obč. zák. každý je povinen počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví, na majetku, na přírodě a životním prostředí.** Shora citované ustanovení vyjadřuje **obecnou prevenční povinnost**, jež se vztahuje na všechny účastníky občanskoprávních vztahů. Jde o závaznou právní povinnost každého dodržovat nejen povinnosti uložené právními předpisy a povinnosti převzaté smluvně, ale - i bez konkrétně stanoveného pravidla chování - počínat si natolik obezřetně, aby jednáním či opomenutím nevznikla škoda jiným ani jemu samému. Povinnost vyslovená tímto ustanovením je pro každého z účastníků občanskoprávních vztahů závaznou právní povinností určitým způsobem se chovat a její nedodržení představuje protiprávní jednání. Aplikace § 415 obč. zák. přichází v úvahu jen tehdy, není-li konkrétní právní úprava, vztahující se na jednání, jehož protiprávnost se posuzuje. Porušení prevenční povinnosti, jež znamená zároveň porušení právní povinnosti ve smyslu § 420 obč. zák., je tedy jedním ze základních předpokladů obecné odpovědnosti za škodu (viz Švestka, J., Jehlička, O., Škárová, M., Spáčil, J. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 10. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, str. 696-697). Ustanovení § 415 obč. zák. se pak plně uplatní - s ohledem na ustanovení § 1 odst. 2 obch. zák. - i pro oblast obchodních vztahů. **Vycházejí z výše uvedených zásad, Nejvyšší soud uzavírá, že není žádný důvod, pro který by se zákonná povinnost vyplývající z ustanovení § 415 obč. zák. neměla vztahovat i na chování potencionálních smluvních partnerů při jednání o uzavření smlouvy.**
- Dále Nejvyšší soud podrobil dovolacímu přezkumu právní závěr odvolacího soudu ohledně předpokladů odpovědnosti za škodu vzniklou žalobkyní tvrzeným porušením předsmuvní povinnosti žalovanou, tj. ukončením jednání o uzavření smlouvy. **Přitom za stěžejní považuje princip rovného postavení účastníků, který - až na zákonem určené výjimky - neumožňuje jednomu z účastníků právního vztahu vynutit si na druhém z nich projev vůle směřující k uzavření smlouvy.**

- V situaci, kdy Nejvyšší soud nemá pochybnosti o tom, že i v takovém případě musí být splněny základní předpoklady odpovědnosti za škodu podle ustanovení § 420 obč. zák., tj. **1/ protiprávní úkon, 2/ vznik škody, 3/ příčinná souvislost mezi protiprávním úkonem a vznikem škody (kausální nexus) a 4/ presumované zavinění**, zaměřil se na posouzení, za jakých podmínek lze jednání eventuálního smluvního partnera považovat za rozporné s ustanovením § 415 obč. zák. (za protiprávní úkon).
- **(1) Respektuje shora zmíněnou zásadu smluvní volnosti, přitom pokládá za první předpoklad odpovědnosti skutečnost, že konkrétní osoby zahájily jednání o uzavření určité smlouvy, přičemž tato jednání dospěla do stadia, kdy jedna ze stran kontraktačního procesu byla v důsledku chování druhé potencionální smluvní strany v dobré víře, že předpokládaná smlouva bude uzavřena. Dalším nezbytným předpokladem je, že k ukončení jednání o uzavření smlouvy druhá strana přistoupila, aniž k tomu měla legitimní důvod.**
- **(2) Jde-li o majetkovou újmu spočívající ve vynaložení nákladů v souvislosti s jednáním o uzavření smlouvy a přípravou návrhu smlouvy, Nejvyšší soud ve shodě se soudem odvolacím akcentuje, že potencionálním smluvním partnerům (zájemcům o uzavření smlouvy) zpravidla vznikají náklady, jejichž povaha a výše závisí na typu předpokládané smlouvy, s jejichž vynaložením musí počítat bez ohledu na to, zda zamýšlená smlouva bude nakonec uzavřena či nikoli. Vynaložení těchto „obvyklých“ provozních nákladů přitom za odškodnitelnou majetkovou újmu ve smyslu ustanovení § 420 obč. zák. považovat nelze. Oproti tomu v případě vynaložení nákladů, které nelze považovat za - pro uzavření smlouvy konkrétního typu - běžné (obvyklé), a jejichž potřeba vyvstala v důsledku specifických požadavků druhé strany, nelze vyloučit možnost jejich posouzení jako škody podle výše odkazovaného ustanovení.**
- **(3, 4) V případě, že předpoklad existence protiprávního úkonu (porušení prevenční povinnosti) a vzniku škody (viz argumentace shora) bude naplněn, mezi takovým jednáním a vznikem škody (v podobě vynaložených nákladů) bude příčinná souvislost a „škůdce“ neprokáže, že škodu nezavinil, bude dána i odpovědnost za škodu ve smyslu § 420 obč. zák.**

IV. Slušnost, etika a loajalita v právu společnosti

Vymezení zájmu společnosti

- shareholder value vs. stakeholder value
- § 183a odst. 10 písm. c) ObchZ: „Při nabídce převzetí jsou členové představenstva a dozorčí rady cílové společnosti povinni jednat v zájmu všech vlastníků účastnických cenných papírů, jakož i v zájmu zaměstnanců a věřitelů.“
- § 70 odst. 1 rakouského AktG: „*Der Vorstand hat unter eigener Verantwortung die Gesellschaft so zu leiten, wie das Wohl des Unternehmens unter Berücksichtigung der Interessen der Aktionäre und der Arbeitnehmer sowie des öffentlichen Interesses es erfordert.*“ („Představenstvo musí na vlastní odpovědnost vést společnost tak, jak si žádá blaho podniku při zohlednění zájmů akcionářů a zaměstnanců, ale i veřejného zájmu.“)

Černá, S.: Obchodní právo. Akciová společnost. 3. díl, ASPI, Praha 2006, s. 185 a n.

- Základním východiskem všech povinností akcionáře je loajalita vůči společnosti. Princip loajality platí obecně v každém soukromoprávním vztahu, tedy i v rámci obchodní společnosti.
- Princip loajality má značný praktický význam. Je výkladovým pravidlem, v jehož rámci je třeba interpretovat jednotlivé dílčí povinnosti akcionáře vůči společnosti. Může plnit i regulační funkci, tedy být obecným pravidlem chování v situacích, které nelze detailně postihnout právní úpravou. Vedle toho může mít i derogační význam. Je tomu tak v případech, kdy sice existuje speciální norma upravující chování společníka, ale její aplikace by vedla k věcně nespravedlivému rozhodnutí odporujícímu právě povinnosti loajality.

Nejvyšší soud ČR, 29 Odo 1007/2005 ze dne 31. ledna 2006

- Zvyšování zisku, snižování ztrát a možnost rozvoje podnikání je cílem nejenom společnosti, ale i jejích společníků. Společnice místo aby přispívala k rozvoji společnosti nebo alespoň umožnila její činnost – podnikání v nebytových prostorách (kde měla společnost provozovny), opakovaně, resp. soustavně komplikovala a později i znemožnila společnosti užívání nebytových prostor. Tím ztížila a po určitou dobu znemožnila podnikání společnosti a tím i dosažení jejího základního cíle. Pokud společnosti svědčil právní titul k užívání nebytových prostor, jsou úkony vlastníka nemovitosti, který je zároveň společníkem, protiprávním jednáním, majícím dopad i na jeho účast ve společnosti.
- Povinnosti společníka ve smyslu § 149 ObchZ nemusejí vyplývat ze zákona, společenské smlouvy či jiných „listin“. Takové povinnosti mohou vyplývat též ze zásad, na kterých je postaven obchodní zákoník, z jiných než písemných závazků převzatých společníkem vůči společnosti, popřípadě z jiných právních skutečností.

Nejvyšší soud ČR, 29 Odo 387/2006 ze dne 26. června 2007

- ...teorie již dříve dovodila, že jednou ze zásad, kterými se řídí obchodní zákoník, je princip loajality společníka vůči společnosti, který je základním východiskem všech jeho povinností. Princip loajality je výkladovým pravidlem, v jehož rámci je třeba interpretovat jednotlivé dílčí povinnosti společníka vůči společnosti (viz Černá, S.: Obchodní právo. Akciová společnost. 3. díl, ASPI, Praha 2006, s. 185 a n.).
- Za použití principu loajality pak lze nepochybně dovodit, že jednou z povinností společníka při převodu obchodního podílu je, aby převodem obchodního podílu neúměrně a neodůvodněně neohrozil další činnost a existenci společnosti, resp. aby právo převést obchodní podíl nezneužil k obehnutí povinností, jež by mu jinak plynuly z případné likvidace či prohlášení konkursu na majetek společnosti.

Spolkový soudní dvůr, BGHZ, 103, 184 (Linotype) ze dne 1. února 1988

- Také v akciové společnosti má většinový společník možnost prostřednictvím svého vlivu na vedení společnosti poškodit zájmy ostatních společníků ve vztahu ke společnosti, takže i zde je třeba vyžadovat, aby jako protiváha k této možnosti existovala povinnost daná právem společností brát ohled na tyto zájmy.
- Nelze opomíjet, že také akciová společnost může být organizována obdobně jako společnost s ručením omezeným a tím se přiblížit osobní společnosti. Že z hlediska existence povinnosti loajality dané právem společností nemůže být rozhodující právní forma společnosti, nýbrž v podstatné míře její vnitřní struktura, dokládají také příklady, kdy se právní forma společnosti změní, zachována však zůstane její vnitřní struktura a organizace.

Spolkový soudní dvůr, BGHZ, 129, 136 (Girmes) ze dne 20. března 1995

- Také minoritní akcionář podléhá povinnosti loajality vůči ostatním akcionářům. Tato povinnost jej zavazuje, aby při výkonu svých členských práv, zejména práva podílet se na správě společnosti a práva kontroly, přiměřeně zohlednil zájmy ostatních akcionářů ve vztahu ke společnosti.
- Z povinnosti vzájemné loajality plyne zákaz, aby jednotlivý akcionář ze zjištěných důvodů zabránil rozumné a většinově prosazované sanaci společnosti, včetně snížení základního kapitálu, které tvořilo součást sanačního konceptu.
- Jestliže několik minoritních akcionářů dosáhne v souhrnu při hlasování na valné hromadě minority nezbytné k blokaci usnesení nebo k výkonu minoritního práva, jsou jednotliví akcionáři vázáni povinností loajality v každém případě tehdy, jestliže se dohodli na společném výkonu hlasovacího práva (dohoda o výkonu hlasovacího práva) nebo jestliže nezávisle na sobě zmocnili k výkonu tohoto práva třetí osobu, která akcionářům nabídla vlastní koncept nebo doporučila specifické chování při hlasování (soustředění hlasovacího práva). Otázka, nakolik může mít povinnost loajality význam při náhodně vzniklé návrhové či blokační minoritě, zůstává otevřena.

V. **Základy obecné úpravy ochrany spotřebitele a dalších zainteresovaných osob v komunitárním právu**

- **preambule směrnice o nepřiměřených podmínkách:** „...vzhledem k tomu, že právní předpisy členských států ... vykazují četné rozdíly a v důsledku toho se jednotlivé vnitrostátní trhy pro prodej zboží a poskytování služeb spotřebitelům od sebe liší, a že může dojít k narušení hospodářské soutěže mezi prodávajícími a poskytovateli služeb, zvláště prodávající-li a poskytující-li služby v jiných členských státech... spotřebitelé v jednom státě neznají právní předpisy, které v jiných členských státech platí pro smlouvy o prodeji zboží nebo o poskytování služeb ... tato neznalost je může odradit od přímého objednávání zboží nebo služeb v jiném členském státě... prodávajícím zboží a poskytovatelům služeb se ... (přijetím směrnice) pomůže v jejich úkolu prodávat zboží a poskytovat služby jak v jejich vlastní zemi, tak na celém vnitřním trhu ... hospodářská soutěž tím bude povzbuzena, a přispěje tak k většímu výběru pro občany Společenství jako spotřebitele...“
- **směrnice Rady č. 85/577/EHS o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených mimo obchodní prostory**
 - C-45/96, Bayerische Hypotheken- und Wechselbank AG vs. Edgar Dietzinger
 - C-481/99, Georg a Helga Heininger vs. Bayerische Hypo- und Vereinsbank AG
 - C-350/03, Elisabeth Schulte, Wolfgang Schulte vs. Deutsche Bausparkasse Badenia AG
 - C-229/04, Crailsheimer Volksbank eG vs. Klaus Conrads, Frank Schulzke a Petra Schulzke-Lösche, Joachim Nitschke
- **směrnice Rady č. 93/13/EHS o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách**
 - C-168/05, Elisa Maria Mostaza Claro vs. Centro Movil Milenium SL
 - C-237/02, Freiburger Kommunalbauten GmbH Baugesellschaft und Co. KG vs. Ludger a Ulrike Hofstetter
 - C-473/00, Cofidis SA vs. Jean-Louis Fredout
 - C-240/98, Óceano Grupo Editorial SA vs. Rocío Murciano Quintero
- **směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 97/7/ES o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku**
 - C-336/03, easyCar (UK) Ltd vs. Office of Fair Trading
- **směrnice Rady č. 2004/113/ES, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s muži a ženami v přístupu ke zboží a službám a jejich poskytování**
- **směrnice Rady č. 2001/23/ES o sblížení právních předpisů členských států týkajících se zachování práv zaměstnanců v případě převodů podniků, závodů nebo částí podniků nebo závodů**
 - C-392/92, Christel Schmidt vs. Spar- und Leihkasse der fruheren Aemter Bordesholm, Kiel und Cronshagen
 - C-340/01, Carlito Abler aj. vs. Sodexho MM Catering Gesellschaft mbH